

יקחו מאכל העשוי מן החטה או שעורה - כגון עוגות ויברכו עליו:

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם בורא מיני מזונות

אחר שיאכלו מעט יאמרו פסוקים בענין חטה ולחם:

"וְשִׁמְרֹתָ אֶת מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִלְכֹת בְּדַרְכָּיו וּלְיִרְאָה אֹתוֹ: כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֶךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נָחְלִי מַיִם עֵינַת וְתַהֲמֹת יֵצְאִים בִּבְקָעָה וּבְהָרָ: אֶרֶץ חֹטֶה וּשְׁעָרָה וְגִפְן וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שָׁמֶן וְדִבְשׁ: אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכָּנָה תֹאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תַחֲסֹר כֹּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִנֶיהָ בְּרֹזֶל וּמַהֲרִיָּה תַחֲצֹב נְחֹשֶׁת: וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבִרְכָתָ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: הִשְׁמֵר לָךְ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְבַלְתִּי שְׁמֹר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אֶנֶכִּי מִצְוֶה הַיּוֹם: פֶּן תֹּאכַל וּשְׂבַעְתָּ וּבָתִּים טֹבִים תִּבְנֶה וּשְׂבַעְתָּ: וּבִקְרָה וּצְאָנָה יִרְבִּין וְכֶסֶף וְזָהָב יִרְבֶּה לָךְ וְכָל אֲשֶׁר לָךְ יִרְבֶּה: וְרִם לְבָבְךָ וּשְׁכַחְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמוֹצִיאֶךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַד עֲבָדִים: הַמּוֹלִיכְךָ בְּמִדְבָר הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא נָחֵשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְצִמְאֹן אֲשֶׁר אֵין מַיִם הַמוֹצִיא לָךְ מִמִּצְרַיִם הַחֲלָמִישׁ: הַמַּאֲכִלְךָ מִן הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עֲנֹתְךָ וּלְמַעַן נִסְתָּךְ לְהִיטִיב בְּאַחֲרִיתָךְ: וְאַמְרֹת בְּלִבְּךָ כְּחִי וְעַצֶּם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה: וְזָכַרְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הִנִּיתָ לָךְ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חֵיל לְמַעַן הָקִים אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר נִשְׁבַע לְאַבְרָהָם כַּיּוֹם הַזֶּה".

יֵשֵׁב רֶבֶן גְּמִלְיָאֵל וְדָרֵשׁ: עֲתִידָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַצְמִיחַ כִּפְרוֹת שֶׁל לֶחֶם עַל הָעֲצִים (מסכת שבת דף ל עמוד ב)

יקחו כוס יין או מיץ ענבים ויברכו:

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם בורא פרי הגפן

יאמרו פסוקים ומדרשים:

"וַיֵּין יִשְׁמַח לִבָּב אֲנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׁמֶן וּלְחֵם לִבָּב אֲנוֹשׁ יִסְעֶד". (תהלים פרק קד פסוק טו).

לָמָּה הָיִין נִקְרָא גַם יֵין וְגַם תִּירוֹשׁ? יֵין - עַל שֵׁם שֶׁמֶבִּיא יִלְלָה לְעוֹלָם, תִּירוֹשׁ - שֶׁכָּל הַמִּתְגַּרָּה בּוֹ נַעֲשֶׂה רֵשׁ. רַב כְּהֵנָּא רָמִי (הקשה): כְּתִיב תִּירֵשׁ וְקִרְיִין תִּירוֹשׁ, זָכָה - נַעֲשֶׂה רֵאשׁ, לֹא זָכָה - נַעֲשֶׂה רֵשׁ. (יומא דף עו עמוד ב).

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מִנֵּין שָׂאִין אוֹמְרִים שִׁירָה אֵלָּא עַל הָיִין? שְׁנָאֵמַר: "וְתֹאמַר לָהֶם הַגִּפֹן הַחֲדָלְתִּי אֶת תִּירוֹשִׁי הַמְשַׁמֵּחַ אֱלֹהִים וְאֲנִשִּׁים" אִם אֲנִשִּׁים מְשַׁמֵּחַ - אֱלֹהִים בְּמָה מְשַׁמֵּחַ? מִכָּאן, שָׂאִין אוֹמְרִים שִׁירָה אֵלָּא עַל הָיִין. (מסכת ברכות דף לה עמוד א).

יקח זית, ואם אין לו זית יקח תמר או תאנה או רמון (בסדר הזה לפי שהשוב שהזכור קודם לתיבת "ארץ" בתורה, קודם לברכה) ויברך בקול רם, ויכון שבברכת העץ הזה הוא פוטר את כל פרות האילן שיש על השלחן.

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם בורא פרי העץ

"אֶרֶץ זֵבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ" - אֶרֶץ שְׁפֹרוֹתֶיהָ שְׁמָנִים כְּחֶלֶב וּמִתּוֹקִים כְּדִבְשׁ. (מסכת כתובות דף קיב עמוד א).

לאחר אכילת זית יאמר:

"זֵית רַעְנָן יִפֶּה פְּרִי תֹאֵר קָרָא ה' שְׁמֹךְ"

(ירמיה פרק יא פסוק טז).

כְּשֶׁם שֶׁהַשְּׁמֶן מֵאִיר - כֶּף בִּיהֵמ"ק מֵאִיר לְכָל הָעוֹלָם. שְׁנָאֵמַר: "וְהָלְכוּ גוֹיִם לְאוֹרָךְ", לָכֵן נִקְרָאוּ אֲבוֹתֵינוּ זֵית רַעְנָן שֶׁהֵם מֵאִירִים לְכָל בְּאֻמוֹתָם. (מדרש רבה פרשת תצוה פרשה לו אות א).

לאחר אכילת תמר יאמר:

דרש רבי חייא בר לולייני: כתוב: צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה, אם נאמר תמר למה נאמר ארז, ואם נאמר ארז למה נאמר תמר? אלו נאמר תמר ולא נאמר ארז הייתי אומר: מה תמר אין גזעו מחליף - אף צדיק חס וחלילה אין גזעו מחליף - לכן נאמר ארז. אלו נאמר ארז ולא נאמר תמר, הייתי אומר: מה ארז אין עושה פרות - אף צדיק חס וחלילה אין עושה פרות - לכן נאמר תמר ונאמר ארז. (מסכת תענית דף כה עמוד א.)

לאחר אכילת תאנה יאמר:

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כתוב: "נוצר תאנה יאכל פריה" (משלי פרק כז פסוק יח) למה נמשלו דברי תורה לתאנה? מה עץ תאנה זה כל זמן שאדם ממשימש בו מוצא בו תאנים. אף דברי תורה כן כל זמן שאדם הוה בהם מוצא בהם טעם טוב. (מסכת עירובין דף נד עמוד א.)

לאחר אכילת רמון יאמר:

אמר ריש לקיש: פושעי ישראל אין אור גיהנם שולטת בהן קל וחמר ממזבח הזהב, מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעבי דינר זהב עמד כמה שנים ולא שלטה בו האור, פושעי ישראל שמליאין מצוות כרמון שנאמר: כפלח הרמון רקתך. ואמר רבי שמעון בן לקיש: אל תקרי רקתך אלא ריקתך, שאפילו ריקנין שבך מליאין מצוות כרמון - על אחת כמה וכמה". (מסכת עירובין דף יט עמוד א.)

לאחר אכילת אגוז יאמר:

"אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל לראות הפרחה הגפן הנצו הרמנים" (שיר השירים פרק ו פסוק יא), למה נמשלו ישראל לאגוז מה אגוז זה אתה רואה אותו כלו עץ ואין תוכו נפר, אף כשאתה פוצעו אתה מוצא מלא מגורות מגורות של אוכלים, כן ישראל - צנועים וענוותנים במעשיהם ואין תלמידים שבהן נפרים ואין מתפארים להכריז על שבחן, אף אם אתה בודקם אתה מוצא אותם מלאים חכמה. וכן, מה אגוז זה נופל בטיט ואין מה שבתוכו נמאס - אף ישראל גללים לבין האמות ולוקים מלקיות הרבה ובכל זאת - אין מעשיהם נמאסים. (הובא ברש"י שם).

לאחר אכילת אתרוג יאמר:

"ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר" (ויקרא פרק כג פסוק מ) - זה האתרוג. והוא מרמז על השכינה, ועל דוד המלך, ועל הנשמה הטהורה של כל יהודי. ולכן צריך להיות נקי מכל פגם וכתם, כי הנשמה טהורה היא וצריכה להשאיר נקיה מחטאי העולם.

לאחר אכילת תפוח יאמר:

"כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי" (שיר השירים פרק ב פסוק ג). למה נמשל הקב"ה לתפוח? לומר לך מה תפוח זה נראה לעין בלא כלום אף באמת יש בו טעם וריח, כן הקב"ה חכו ממתקים וכלו מחמדים ונראה לעובדי כוכבים ולא רצו לקבל התורה, והיתה התורה בעיניהם כדבר שאין בו ממש, ובאמת יש בו טעם וריח, טעם מנין? שנאמר "טעמו וראו כי טוב ה'" (תהלים פרק לד פסוק ט), ויש בו מאכל דכתיב "טוב פריי מחרוץ ומפז" (משלי פרק ח פסוק יט), ויש בו ריח שנאמר "וריח שלמתוך כריח לבנון" (שיר השירים פרק ד פסוק יא), אמרו ישראל אנו יודעין כחה של תורה לפיכך אין אנו זזים מן הקב"ה ותורתו, שנאמר: בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי. (מדרש רבה פרשת בא פרשה יז אות ב.)

יקחו פרי מפרות האדמה ויברכו:

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם בורא פרי האדמה

יקחו משקה כלשהו ויברכו: (וכשברכו על היין - ברכת הגפן יקחו מאכל אחר שברכתו שהכל)

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו

ברכה אחרונה לאחר שתיית הביצית משקה או אחר פירות שאינם משבעת המינים
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, בורא נפשות רבות, וחסרון על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי ברוך חי העולמים.